

Länsi-Uudenmaan kuntien joukkoliikenteen järjestämistapamallin yhteistyösopimus

Kaupunginhallitus 30.05.2022 § 133

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Tuija Telén
Valmistelija: Joukkoliikennesuunnittelija Anna Vähä-Herttua ja elinkeinosihtööri Birgitta Holttinen

Joukkoliikenne on Länsi-Uudellamaalla toteutunut suurelta osin markkinaehtoisena liikenteenä, jossa liikennöitsijät määrittävät ajamansa reitit, aikataulut ja lippujen hinnat sekä päättävät, mitkä liput kyseisille vuoroille kelpaavat. Markkinaehtoista liikennettä on täydennetty ostoliikenteellä, jossa kunnan sisäisen liikenteen hankinnasta vastaavat kunnat ja seudullisesta liikenteestä Uudenmaan ELY-keskus yhteistyössä kuntien kanssa. Seudullisen liikenteen kustannukset jaetaan jo hankintavaiheessa Uudenmaan ELY:n ja kuntien kesken, jossa ELY:n osuus on maksimissaan 50 % kustannuksista.

Markkinaehtoisen ja ostoliikenteen yhteensovittaminen on usein ongelmallista, eikä siinä ole onnistuttu löytämään yhtenäistä lippuratkaisua, joka toimisi kaikkien liikennöitsijöiden kaikissa vuoroissa. Myös liikennemuutosten ennakoiminen on markkinaehtoisessa liikenteessä ollut erittäin hankalaa. Lisäksi markkinaehtoisen ja ostoliikenteen informaatiojärjestelmät ja markkinointi eivät ole olleet yhteneväisiä.

Uudenmaan ELY-keskus tilasi Sweco Infra & Rail Oy:ltä Länsi-Uudenmaan joukkoliikenteen järjestämistapaselvityksen keväällä 2021. Selvityksessä ovat olleet mukana Vihdin ja Inkon kunnat sekä Karkkilan ja Lohjan kaupungit. Selvitys on valmistunut talvella 2022. Raportin esittelytilaisuus pidettiin kuntien joukkoliikenneasiantuntijoille ja joukkoliikenteen asioista kiinnostuneille 9.3.2022.

Järjestämistapaselvitystyön tavoitteena oli määrittää joukkoliikenteen järjestämistavan vaihtoehtoja sekä tuoda taustatietoja kuntien päätöksentekoon; 1) jatkavatko kunnat järjestämistä markkinaehtoisen ja ostoliikenteen yhdistelmällä nykyisen käytännön mukaan vai 2) ottavatko kunnat ja Uudenmaan ELY-keskus suuremman vastuun liikenteen järjestämisestä, taksa- ja lippujärjestelmistä sekä liikenteen suunnittelusta. Lisäksi työssä selvitettiin, miten eri järjestämistavoilla voidaan vaikuttaa matkustajien kokemaan palvelun laatuun ja muodostaa joukkoliikenteestä järkevä ja kustannustehokas kokonaisuus. Selvityksessä otettiin myös lähinnä vertailumielessä kantaa eri järjestämistapojen kustannuseroihin.

Karkkilassa vuonna 2021 ostoliikenteen kustannukset olivat 229.658 € euroa, joka pitää sisällään Höökikytyliikenteen ja ELY:n hankkimasta ostoliikenteestä Karkkilan maksaman osuuden. Swecon selvityksen mukaan nykyisen palvelutason mukaisen liikenteen hankkiminen järjestämistapaselvityksen mukaisena ostoliikenteenä maksaisi Karkkilalle bruttona noin 160 000 euroa (lipputulot kunnille) ja nettona noin 260 000

euroa (lipputulot liikennöitsijöille). Kustannusarvio on tehty nykytilanteen liikennemäärillä.

Kaupunginhallituksen tulee päätöksessään linjata:

- Säilytetäänkö Karkkilassa nykyinen joukkoliikenteen järjestämistapamalli

vai

- Lähteekö Karkkilan kaupunki mukaan Insoon, Lohjan ja Vihdin kuntien yhteiseen joukkoliikenteen uuteen järjestämistapamalliin. Uudessa mallissa kunnilla ja Uudenmaan ELY-keskuksella on aiempaa laajempi vastuu joukkoliikenteen kokonaisuuden suunnittelusta ja hallinnasta ostoliikenteen osalta.

Jos Karkkila kaupunki osallistuu Insoon, Lohjan ja Vihdin kanssa yhdessä joukkoliikenteen uuteen järjestämistapamalliin, tulee päättää joukkoliikenteen järjestämistavan vastuutaho:

- a) Ostoliikenteen järjestämisestä, sopimusliikenteen suunnittelusta ja hankinnoista sekä liikenteen kilpailuttamisesta vastaa soveltuvin osin Uudenmaan ELY-keskus toimivaltaisena viranomaisena

tai

- b) Ostoliikenteen järjestämisestä, sopimusliikenteen suunnittelusta ja hankinnoista sekä liikenteen kilpailuttamisesta vastaa Länsi-Uudenmaan kunnat yksin tai yhdessä toimivaltaisena viranomaisena (edellyttää lakimuutosta toimivaltaisuuden osalta)

Jos Uudenmaan ELY-keskus (vaihtoehto a) valitaan järjestämisvastuutahoksi, kuntien yhteistyö ja vastuualueet sovitaan kuntien ja ELY:n välisissä palvelusopimuksissa. Sopimusmalli pohjautuu EU:n palvelusopimusasetuksen mukaiseen säädökseen (ELYy N:o 1370/2007), missä toimivaltainen viranomainen voi puuttua liikennemarkkinoiden toimintaan.

Jos kaupunginhallitus päättää liittyä uuteen seudulliseen joukkoliikenteen järjestämistapaan, päättää kaupunginhallitus myöhemmin erikseen ostoliikenteen hankinnan kustannusmallista. Vaihtoehdot ovat:

- bruttomalli, jolloin tilaaja (kunnat ja ELY-keskus) saavat asiakkaiden lipputulot
- nettomalli, jossa asiakkaiden lipputulot jäävät liikennöitsijöille.

Uuden järjestämistapamallin hyödyt, kun järjestämisvastuussa on Uudenmaan ELY-keskus:

- Kokonaisuuden selkeys
- Yhtenäiset lipputuotteet ja maksutavat
- Yhteensopiva ja yhtenäinen infojärjestelmä, mahdollisuus seurata ja kehittää
- Mahdollisuus vaikuttaa käytettävään kalustoon
- Selkeä asiakaspalvelu, mahdollisuus reagoida asiakaspalautteisiin

Ehdotus: Kaupunginjohtaja Tuija Telén

Kaupunginhallitus päättää

1) että Karkkilan kaupunki osallistuu Insoon, Lohjan ja Vihdin sekä Uudenmaan ELY-keskuksen yhteisen joukkoliikenteen järjestämistapamallin suunnitteluun ja toteutukseen,

2) että ostoliikenteen järjestämistapamallin järjestämisvastuu on Uudenmaan ELY-keskuksella, Uudenmaan ELY-keskus hankkii EU:n palvelusopimusasetuksen (ELY:n 1370/2007) mukaisesti soveltuvin osin Karkkilan kaupunkia palvelevan sisäisen ja seudullisen joukkoliikenteen palvelut,

3) että edellä esitettyjen päätösten toteutuminen edellyttää myös, että Inkoo, Lohja ja Vihti tekevät saman sisältöisen päätöksen, ja

4) että järjestämistavan toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista päätetään vuosittain Karkkilan kaupungin talousarviossa ja vuosisuunnitelmassa.

Päätös: Hyväksyttiin.

Merkittiin, että joukkoliikennesuunnittelija Anna Vähä-Herttua oli paikalla asiantuntijana asian käsittelyn ja päätöksenteon aikana klo 17.10 - 17.28.

Merkittiin, että kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtaja Mika Tallgren saapui kokoukseen asian käsittelyn aikana klo 17.14 ja kaupunginvaltuuston 2. varapuheenjohtaja Jarkko Ilonen klo 17.25.

Täytäntöönpano:

Kaupunginhallitus 17.04.2023 § 96

Esittelijä: Kaupunkikehitysjohtaja Esko Vuolukka
Valmistelija: Joukkoliikennesuunnittelija Anna Vähä-Herttua
Elinkeinosihteeri Birgitta Holttinen

Karkkilan kaupunginhallitus päätti 30.5.2022 kokouksessa, että Karkkilan kaupunki osallistuu Insoon, Lohjan ja Vihdin sekä Uudenmaan ELY-keskuksen yhteisen joukkoliikenteen järjestämistapamallin suunnitteluun ja toteutukseen.

Järjestämistapamallin kunnat päättivät yksimielisesti, että ostoliikenteen järjestämisvastuu on Uudenmaan ELY-keskuksella, ja Uudenmaan ELY-keskus hankkii EU:n palvelusopimusasetuksen (ELY:n 1370/2007) mukaisesti soveltuvin osin suunnitteluhankkeessa mukana olevien kuntien sisäisen ja seudullisen joukkoliikenteen palvelut.

Järjestämistavan toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista päätetään vuosittain kuntakohtaisesti kuntien talousarvioissa ja vuosisuunnitelmissa.

Järjestämistavan suunnittelu on jatkunut suunnitellusti kevääseen 2023. Järjestämistapahankkeen ohjausryhmässä Karkkilan kaupungin edustajina

ovat joukkoliikennesuunnittelija Anna Vähä-Herttua ja elinkeinosihteeri Birgitta Holttinen. Tammikuussa 2023 Uudenmaan ELY-keskus tilasi suunnittelutyön jatkoon Sweco Finland Oy:ltä ja uuden järjestämistapamallin mukaisen ostoliikenteen kilpailutuksen Swecon alikonsultilta Movili Oy:ltä.

Järjestämistapamallin toteutuksesta sovitaan kaikkien osapuolten (kunnat ja Uudenmaan ELY-keskus) kesken joukkoliikenteen järjestämistavan yhteistyösopimuksessa. Sopimuksessa sovitaan sopimusosapuolten kunta-alueitaan palvelevan joukkoliikenteen järjestämiseen liittyvistä tehtävistä ja periaatteista. Sopimuksen toteutumista johtaa ja valvoo ohjausryhmä.

Sopimus koskee joukkoliikennettä, joka on kaikille avointa. Avoimen joukkoliikenteen erityismuodot, kuten palveluliikenne sekä kutsuliikenne, ovat tämän sopimuksen ulkopuolella. Myöhemmässä vaiheessa on mahdollista harkita avoimen joukkoliikenteen erityismuotojen hyväksymistä sopimuksen piiriin.

Sopimuksen mukaisen joukkoliikenteen hankinnat toteutetaan bruttoperiaatteella, sopimusliikenteen lipputulot tulevat tilaajalle. Yhteistyösopimus kattaa liikenteen suunnittelun, kilpailuttamiset sekä sopimuskausien aikaiset toiminnot.

Sopimusyhteistyö koskee myös aluetta palvelevan lippujärjestelmän rakentamisen sisältäen lipputuotteet, hinnoittelun sekä lippujärjestelmän toimittajan valitsemisen. Lipputuotteet ovat käytössä kaikessa tämän sopimuksen mukaisessa liikenteessä.

Yhteistyösopimuksen on tarkoitus tulla voimaan kesäkuussa 2023, jolloin käynnistyy sopimuksen mukaisen liikenteen hankintojen suunnittelu ja kilpailutus.

Yhteistyösopimuksesta ei aiheudu Karkkilan kaupungille kustannuksia vuonna 2023. Asian valmisteluun liittyvät kustannukset on huomioitu Karkkilan kaupungin talousarviossa.

Sopimuksen mukaisen liikenteen tavoitteellinen alkamisaika on 3.6.2024.

Sopimusluonnos on tämän asiakohdan liitteenä. Sopimusluonnos ei ole julkinen.

Ehdotus:

Kaupunkikehitysjohtaja Esko Vuolukka

Kaupunginhallitus päättää

1) hyväksyä Karkkilan osalta Karkkilan kaupungin, Inoon kunnan, Lohjan kaupungin, Vihdin kunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyösopimuksen joukkoliikenteen järjestämisestä,

2) valtuuttaa kaupunginjohtajan tekemään sopimusluonnokseen mahdollisesti tarvittavat korjaukset sekä allekirjoittamaan valmiin sopimuksen, ja

3) toteaa, että järjestämistavan toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista päätetään vuosittain Karkkilan kaupungin talousarviossa ja vuosisuunnitelmassa.

Käsittely: Puheenjohtaja ehdotti, että Kaupunginhallitus palauttaa asian uudelleen valmisteluun. Olli-Pekka Arvila kannatti. Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko ehdotus hyväksyä yksimielisesti. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös: Kaupunginhallitus päätti palauttaa asian uudelleen valmisteluun.

Kaupunginhallitus 15.05.2023 § 122
330/08.00.00/2022

Esittelijä: Kaupunginjohtaja Tuija Telén
Valmistelija: joukkoliikennesuunnittelija Anna Vähä-Herttua

Karkkilan kaupunki, Inkoon kunta, Lohjan kaupunki ja Vihdin kunta ovat yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa vuodesta 2021 alkaen suunnitelleet joukkoliikenteen järjestämistavan uutta yhteistyömallia. Suunnittelun asiantuntijapalvelu on hankittu konsulttipalveluna. Sweco Finland Oy:ltä ja Movili Oy:ltä on tilattu järjestämistavan selvitystyön kakkosvaiheen suunnittelu 2023-2024. Suunnittelutyö sisältää järjestämistapamallin uuden reittiakataulun suunnittelun ja liikenteen kilpailutuksen. Liikenteen kilpailutuksen on tarkoitus käynnistyä kesällä 2023. Uuden järjestämistavan liikenne alkaisi 3.6.2024.

Järjestämistavan suunnittelutyöstä vastaa hankkeen ohjausryhmä, jonka jäsenet koostuvat Karkkilan ja Lohjan kaupunkien, Vihdin ja Inkoon kuntien, Uudenmaan ELY-keskuksen joukkoliikenneyksikön sekä Swecon ja Movilin edustajista.

Järjestämistapamallin sisältö, vastuut ja velvollisuudet vahvistetaan ja hyväksytään kuntien ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyösopimuksella.

Uudenmaan ELY-keskus on ohjausryhmän käsittelyn pohjalta laatinut järjestämistavan yhteistyösopimusehdotuksen (25.4.2023 UUDELY/6415/2021). Yhteistyösopimusluonnos on ohjausryhmän kokouksessa 3.5.2023 kaikkien kuntien edustajien osalta yksimielisesti hyväksytty. Ohjausryhmä ehdottaa, että yhteistyösopimus esitetään kaupunkien ja kuntien päättäjille hyväksyttäväksi toukokuun 2023 aikana. Yhteistyösopimusluonnos on liitteenä. Sopimusluonnos ei ole julkinen.

Ehdotus: Kaupunginjohtaja Tuija Telén
Kaupunginhallitus päättää

1) hyväksyä Karkkilan osalta Karkkilan kaupungin, Inkoon kunnan, Lohjan kaupungin, Vihdin kunnan ja Uudenmaan ELY-keskuksen yhteistyösopimuksen joukkoliikenteen järjestämisestä,

2) valtuuttaa kaupunginjohtajan tekemään sopimusluonnokseen mahdollisesti tarvittavat korjaukset sekä allekirjoittamaan valmiin sopimuksen, ja

3) toteaa, että järjestämistavan toteuttamiseen liittyvistä kustannuksista

päätetään vuosittain Karkkilan kaupungin talousarviossa ja vuosisuunnitelmassa.

Päätös: Hyväksyttiin.

Täytäntöönpano: joukkoliikennesuunnittelija, kaupunginjohtaja